

2. Ватченко О. Б., Андрейченко О. А. Стратегічне планування розвитку регіонів України. *Економічний простір*. Дніпро, 2016. № 113. С. 15–26.
3. Вишиванюк М. В. Теоретичні передумови формування стратегії сталого розвитку регіонів. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління*. Київ, 2012. Вип. 4. С. 284–291.
4. Гнатенко А. І. Теоретичні підходи до визначення механізму стратегічного планування у сфері державного управління регіональним розвитком. *Актуальні проблеми державного управління*. Харків, 2013. № 2. С. 105–113.
5. Романюк С. А. Теорія та практика стратегічного управління : монографія. Київ : НАДУ, 2019. 232 с.
6. Lykke A. Toward an Understanding of Military Strategy. *Military Strategy: Theory and Application*. Carlisle, PA: U.S. Army War College. 1989. P. 3–8.
7. Chandler A. Strategy and structure: Chapters in the history of the American industrial enterprise. *Cambridge: MIT Press*. 1962. 480 p.
8. Porter M. What is strategy? *Harvard Business Review*. 1996. Vol. 74. Iss. 6. P. 61–78.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-121-3-4>

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ВИБОРЧИХ ПРОЦЕСАХ

Редчиць О. С.

*аспірантка Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Гендерна рівність передбачає рівні права для жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, а також їх однакову значущість, можливості, обов'язки та участь у всіх сферах суспільного й особистого життя. Так само вона означає рівний доступ жінок і чоловіків до ресурсів та розподіл цих ресурсів між ними [1, с. 5].

Процес становлення та розвитку політики гендерної рівності характеризується поступовим закріпленням рівних прав і можливостей

жінок і чоловіків, рівності статей, недискримінацією за ознакою статі у міжнародному законодавстві та законодавствах окремих країн.

Відповідно до лічильника населення Європи, чисельність жіночого населення переважає чоловіче на 3,6 % [2].

Такий показник свідчить про те, що демократичний розвиток країн Європи можна забезпечити лише при рівноправній участі жінок у політичних процесах та процесах прийняття рішень.

У звіті Комітету з рівних можливостей жінок і чоловіків Парламентської Асамблеї Ради Європи зазначено, що відсутність рівного представництва жінок і чоловіків у розробці рішень щодо політичних та суспільно важливих питань становить загрозу для легітимності демократії та є порушенням прав людини [3].

Світова спільнота та демократичні країни застосовують різні способи та інструменти за для розширення участі жінок у виборчих процесах, зокрема:

- закріплення в Конституціях принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- ухвалення спеціалізованих законів у сфері гендерної рівності;
- запровадження спеціалізованих інституцій та (або) уповноважених осіб з питань рівних прав та можливостей, наприклад Омбудсмена;
- включення до статутів політичних партій принципів гендерної рівності.

Політико-правовий спосіб згладжування наслідків гендерної дискримінації в усіх суспільних сферах, забезпечення представництва жінок у владних структурах, зокрема через обрання необхідного числа жінок депутатами до парламенту, а також вид позитивної дискримінації, як системи пільг, заохочень, заборон і компенсацій, спрямованих на підвищення соціального статусу жінок, визначається як гендерні квоти (gender quotas) [4, с. 212].

Експерти офісу спеціального радника з гендерних питань Office of the Special Advisor on Gender and Women's Opportunities Development (OSAGI) у своїй доповіді зазначають, що на представництво жінок у політичному управлінні впливають три основні чинники: партійні квоти, партійні списки та виборчі бар'єри [5].

Зібраний і проаналізований матеріал дозволяє класифікувати найрозповсюджені типи квот, що застосовуються у країнах світу. До них належать: законодавчі квоти та зарезервовані місця (закріплені в Конституціях або інших законодавчих актах країни та направленні на регулювання кількості жінок у виборчому списку), а також добровільні квоти, встановлені політичними партіями (направлені на закріплення

рівних прав та можливостей для жінок і чоловіків, встановлюються політичними партіями без примусу з боку держави).

До важливих аспектів запровадження квотування належать також розмір квоти у відсотковому або кількісному значенні; місце розташування зарезервованої квоти (мандату) у виборчому списку; виборча система в якій застосовується квота; прозорість процесу відбору кандидатів до виборчих списків; запровадження відповідальності за порушення встановлених законодавством вимог, механізмів контролю та стимулювання у сфері гендерних зобов'язань.

Розглянемо типи квотування у співвідношенні із результатами останніх виборів до парламентів країн Європейського Союзу, що наведено у таблиці.

Таблиця 1

**Типи квотування, що застосовуються
в країнах Європейського Союзу**

Країна	Тип квотування	Результати останніх виборів	Відсоток жінок у парламенті
Австрія	Законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	73 з 183	39,9%
Бельгія	Законодавчі квоти для нижньої та верхньої палат та законодавчі квоти на національному рівні	63 із 150	42%
Греція	Законодавчі квоти для нижньої палати, законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	65 з 300	21,7%
Ірландія	Законодавчі квоти для нижньої палати	36 із 160	22,5%
Іспанія	Законодавчі квоти для нижньої та верхньої палат, законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	153 з 350	43,7%
Італія	Законодавчі квоти для нижньої та верхньої палат, законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	225 з 630	35,7%
Кіпр	Законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	12 з 56	21,4%

International scientific conference

Литва	Законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	39 із 141	27,7%
Люксембург	Законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	19 з 60	31,7%
Мальта	Законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	9 із 67	13,4%
Нідерланди	Законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	59 із 150	39,3%
Німеччина	Законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	223 з 709	31,5%
Польща	Законодавчі квоти для нижньої палати та законодавчі квоти на національному рівні	130 з 459	28,3%
Португалія	Законодавчі квоти для нижньої палати та законодавчі квоти на національному рівні	92 з 230	40%
Румунія	Законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	61 з 329	18,5%
Словаччина	Законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	34 із 150	22,7%
Словенія	Законодавчі квоти для нижньої палати, законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	24 з 90	26,7%
Угорщина	Законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	25 з 199	12,6%
Франція	Законодавчі квоти для нижньої та верхньої палат, законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	228 з 577	39,5%

Хорватія	Законодавчі квоти для нижньої палати, законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	47 із 151	31,1%
Чехія	Законодавчі квоти для верхньої палати та законодавчі квоти на національному рівні	46 з 200	23%
Швеція	Законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	164 з 349	47%
Швейцарія	Законодавчі квоти на національному рівні та добровільні квоти, встановлені політичними партіями	84 з 200	42%

Джерело: Сформовано автором на основі Баз даних гендерних квот[6].

Квотування передбачає, що жінки повинні скласти певну кількість або відсоток від певної кількості місць наприклад, у законодавчому органі або у партійному списку.

Однак існують і системи квот, побудовані як нейтральні за статевою ознакою. Такий підхід може свідчити про прагнення збалансованості представників однієї статі та зазвичай характеризується тим, щоб жодна стаття не займала більше 60 % і не менше 40 % місць.

У цьому аспекті варто взяти до уваги, що участі жінок у виборчих процесах можуть заважати різноманітні політичні, юридичні, соціальні, економічні й культурні бар'єри. До них належать: відносна обмеженість ресурсів у жінок, включаючи часові та економічні; усталені гендерні ролі; обмежений доступ до економічних активів; культурні та релігійні традиції. Квотування направлене на подолання таких бар'єрів та створення інструментів для більшої залученості жінок до виборчих процесів.

Гендерна рівність слугує однією із найважливіших передумов стабільності держави і суспільства в цілому та дозволяє ефективно функціонувати в різних умовах.

Здійснене дослідження дає можливість стверджувати, що різні виборчі системи та підходи формування списків кандидатів мають як позитивні так негативні ознаки. До позитивних відноситься: демократизація виборчого процесу шляхом запровадження прозорих процедур та рівного доступу. В свою чергу до негативних – ризик обрання кандидатів не за кваліфікацією, а за статевою ознакою.

Як свідчить досвід країн Європейського Союзу з питань гендерної рівності, важливо мати фахову, структуровану та інституціалізовану гендерну політику, що супроводжується відповідними механізмами її реалізації.

Таким чином, з огляду на вищезазначене, можемо впевнено стверджувати, що забезпечення гендерної рівності у виборчих процесах можливе завдяки поєднанню державних механізмів, покликаних забезпечити рівність прав та можливостей жінок та чоловіків, із зміною стереотипів суспільної свідомості та поведінки.

Література:

1. Стратегія гендерної рівності Ради Європи на 2018-2023 роки. Квітень 2018 року. URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4> (дата звернення: 25.06.2021)
2. Лічильник населення Європи. URL: <https://countrymeters.info/ru/Eurore> (дата звернення: 26.06.2021)
3. Звіт Комітету з рівних можливостей жінок та чоловіків Парламентської асамблеї Ради Європи № 12097 від 22.01.2009. URL: <https://pace.coe.int/en/files/12354> (дата звернення: 25.06.2021)
4. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті Європейської стратегії України. Центр Розумкова, 2016. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2016_Gender_rivn.pdf (дата звернення: 24.06.2021)
5. Ballington J., Matland R. Political Parties and Special Measures: Enhancing Women's Participation in Electoral Processes. United Nations Office of the Special Advisor on Gender Issues And Advancement of Women. 2004. URL: <https://www.un.org/womenwatch/osagi/meetings/2004/EGMelectoral/EP8-BallingtonMatland.PDF> (дата звернення: 25.06.2021)
6. Gender quotas database. URL: <https://www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas/country-overview> (дата звернення: 26.06.2021)